

Cauza 197/84

P. Steinhauser

împotriva

Oraşului Biarritz

(Cerere pentru pronunţarea unei hotărâri preliminare formulată de către Tribunal Administratif din Pau)

„Dreptul de stabilire – Exercitarea activităţii de artist pictor”

**HOTĂRÂREA CURŢII (a cincea cameră)
din 18 iunie 1985***

În Cauza 197/84,

având ca obiect o cerere adresată Curţii, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, de către Tribunal Administratif din Pau (Franţa), pentru pronunţarea, în litigiul pendinte în faţa acestei instanţe, între

P. Steinhauser

şi

Oraşul Biarritz,

a unei hotărâri preliminare privind interpretarea articolului 52 din Tratatul CEE,

CURTEA (a cincea cameră),

constituită din O. Due, preşedinte de cameră, C. Kakouris, U. Everling, Y. Galmot şi R. Joliet, judecători,

avocat general: P. VerLoren van Themaat
grefier: H. A. Rühl, administrator principal

având în vedere observaţiile prezentate:

– de către Peter Steinhauser, reclamant în acţiunea principală, reprezentat de către J. B. Saint-Cricq şi F. Froment, avocaţi,

– de către Oraşul Biarritz, reprezentat de către J. Biatarana, avocat,

– de către Comisia Comunităţilor Europene, reprezentată de către G. Berardis, membru al Serviciului său Juridic, în calitate de agent,

după ascultarea concluziilor avocatului general prezentate în şedinţa din 30 aprilie 1985,

*Limba de procedură: franceza.

pronunță prezenta

HOTĂRÂRE

1 Prin ordonanța din 20 iulie 1984, primită la Curte la 31 iulie 1984, Tribunal Administrativ din Pau a adresat, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, o întrebare preliminară privind interpretarea articolului 52 din tratat și care se referă, în special, la problema stabilirii dacă acest articol se aplică unei dispoziții care subordonează unei condiții de naționalitate acceptarea cererii de participare la o licitație pentru atribuirea unei proprietăți publice care aparține unei localități.

2 Această întrebare a fost adresată în cadrul unui litigiu între Orașul Biarritz și dl P. Steinhauser, pictor profesionist de naționalitate germană, cu reședința în orașul respectiv.

3 La 27 februarie 1983, reclamantul în acțiunea principală a depus o cerere de participare la licitația pentru închirierea unuia dintre depozitele care aparțin domeniului public al localității, situate în Port des Pêcheurs și utilizate în prezent pentru expunerea și vânzarea produselor de artizanat.

4 La 1 martie 1983, Orașul Biarritz i-a refuzat dlui Steinhauser dreptul de a participa la această licitație pe motiv că articolul 3 alineatul (2) din caietul de sarcini pentru licitație prevedea că „niciunei persoane nu i se va permite să participe la licitație dacă nu dovedește că are naționalitate franceză...”.

5 Dl Steinhauser a introdus o acțiune în anularea deciziei de respingere a cererii în fața Tribunal Administrativ din Pau, invocând incompatibilitatea articolului 3 alineatul (2) din caietul de sarcini cu articolul 52 din Tratatul CEE referitor la libertatea de stabilire.

6 Tribunal Administrativ din Pau, recunoscând aplicabilitatea directă a articolului 52 din Tratatul CEE, a considerat că nu reiese clar din dispozițiile acestui articol dacă acestea se referă și la măsurile naționale, precum cea care a fost invocată de Orașul Biarritz, care nu au ca obiect direct reglementarea dreptului la o anumită profesie, ci se limitează la definirea modalităților de atribuire prin licitație a proprietății publice care aparține unei autorități locale dintr-un stat membru, și subordonează această atribuire unei condiții de naționalitate.

7 În aceste condiții, instanța națională a suspendat procedurile și i-a adresat Curții o întrebare preliminară, cu scopul de a stabili „Dacă articolul 52 din Tratatul din 25 martie 1957 se aplică dispozițiilor adoptate de Orașul Biarritz la articolul 3 din caietul de sarcini din data de 25 ianuarie 1983, având în vedere că acestea nu au ca obiect direct reglementarea dreptului la o activitate independentă, ci definesc normele pentru atribuirea prin licitație a localurilor oferite spre închiriere, care fac parte din domeniul public al Orașului Biarritz și subordonează acceptarea cererilor unei condiții de naționalitate”.

8 Prin întrebarea sa, instanța națională vizează, în principal, să afle dacă articolul 52 din Tratatul CEE permite faptul ca, în cadrul unei licitații pentru atribuirea unei proprietăți publice a unei localități, caietul de sarcini să subordoneze acceptarea cererilor unei condiții de naționalitate.

9 Reclamantul din acțiunea principală observă că noțiunea de exercitare a unei activități independente, prevăzută la articolul 52 din tratat, trebuie să fie înțeleasă în sens larg și că închirierea localurilor pe care localitatea Biarritz intenționează să le rezerve activităților

artizanale poate fi considerată necesară pentru exercitarea profesiei sale artistice. Rezultă că refuzul de a-i permite acestuia să participe la procedura de licitație pe motive de naționalitate, în conformitate cu dispozițiile articolului 3 din caietul de sarcini al Orașului Biarritz, dăunează exercitării profesiei sale și constituie o practică discriminatorie, incompatibilă cu dispozițiile direct aplicabile ale articolului 52 din tratat.

10 De asemenea, Comisia se declară în favoarea unei interpretări în sens larg a articolului 52 din tratat. Aceasta subliniază că articolul respectiv, direct aplicabil, constituie o aplicare specială a principiului general al nediscriminării pe bază de naționalitate, enunțat la articolul 7 din Tratatul CEE și interzice orice tratament discriminatoriu între resortisanții unui stat membru și cei ai celorlalte state membre. Prin urmare, acesta implică eliminarea dispozițiilor și a practicilor care interzic sau împiedică nu numai accesul la o activitate independentă, ci și exercitarea acesteia în Comunitate.

11 Comisia consideră că cerința rezultă atât din textul articolului 52 din tratat, cât și din Programul General de eliminare a restricțiilor privind libertatea de stabilire (JO 1962, p. 36, Titlul III „Restricții”, Partea A), în care sunt enumerate, cu titlu de exemplu, restricțiile care trebuie eliminate privind, între altele, posibilitatea de a contracta, de a face oferte de preț în contractele cu statul sau cu alte persoane juridice de drept public, de a beneficia de concesiuni sau de autorizații publice, de a dobândi, de a utiliza sau înstrăina drepturi sau bunuri mobile și imobile.

12 În sfârșit, Comisia estimează că interdicțiile introduse la articolul 52 din tratat nu se aplică numai normelor stabilite de autoritatea publică a fiecărui stat membru sau de către asociațiile profesionale, ceea ce rezultă deja din jurisprudența Curții, ci și actelor și practicilor administrative ale autorităților locale ale statelor membre.

13 În opinia Comisiei, rezultă că decizia de a refuza participarea reclamantului în acțiunea principală la licitația care face obiectul litigiului, organizată de Orașul Biarritz, pe baza naționalității sale, este fondată pe o dispoziție incompatibilă cu principiul fundamental care reglementează stabilirea, și anume că un stat membru trebuie să trateze resortisanții altor state membre la fel ca pe resortisanții săi. Această dispoziție nu poate fi justificată, de altfel, de niciuna din cele două excepții prevăzute în acest sens, și anume rezerva privind activitățile legate de exercitarea autorității publice, prevăzută la articolul 55 din Tratatul CEE, și rezerva de ordine publică, prevăzută la articolul 56 din Tratatul CEE.

14 Este necesar să se amintească faptul că, astfel cum a constatat Curtea în repetate rânduri, articolul 52 din tratat, direct aplicabil în statele membre de la sfârșitul perioadei de tranziție, constituie una dintre dispozițiile legale fundamentale ale Comunității. Acest articol impune, în privința dreptului de stabilire, ca un stat membru să acorde resortisanților celorlalte state membre același tratament ca și resortisanților săi, interzicând orice discriminare bazată pe naționalitate, care rezultă din actele cu putere de lege, normele administrative sau practicile naționale. Obligația de a respecta această normă, astfel cum a declarat Curtea în Hotărârea din 28 aprilie 1977 (Thieffry, 71/76, Rec. p. 765), trebuie respectată de toate autoritățile publice competente, inclusiv de organismele profesionale recunoscute legal.

15 În acest sens, trebuie amintit, de asemenea, că Programul General adoptat de Consiliu la 18 decembrie 1961 (JO 1962, p. 36), în contextul eliminării restricțiilor privind libertatea de stabilire, furnizează, astfel cum a subliniat Curtea în hotărârea sa menționată anterior, indicații utile în vederea punerii în aplicare a dispozițiilor relevante din tratat, prevăzând (la Titlul III „Restricții”, Partea A) eliminarea dispozițiilor și practicilor care, în privința străinilor, exclud, limitează sau subordonează unor condiții posibilitatea acestora de a-și exercita drepturile

aferente, în mod normal, unei activități independente. Aceste drepturi includ, printre altele, posibilitatea: a) de a atribui contracte de antrepriză și închiriere, contracte de servicii și de arendare, precum și de a se bucura de toate drepturile care decurg din aceste contracte; b) de a prezenta oferte sau de a participa în calitate de parte contractantă sau de subcontractant la contractele cu statul sau cu alte persoane juridice sau de drept public; c) de a beneficia de concesiuni sau de autorizații acordate de stat sau de alte persoane juridice sau de drept public; d) de a dobândi, utiliza sau înstrăina drepturi sau bunuri mobile și imobile.

16 Din cele menționate anterior, rezultă că orice practică sau normă, care discriminează resortisanții altor state membre, adoptată de o autoritate locală a unui stat membru, intră sub incidența interdicției de la articolul 52 din tratat. De asemenea, trebuie subliniat faptul că libertatea de stabilire prevăzută la articolul respectiv privește nu numai accesul la activitățile independente, ci și la exercitarea acestora, în sensul larg al termenului. Închirierea unui local în scopuri profesionale este utilă pentru exercitarea activității profesionale și, prin urmare, intră în sfera de aplicare a articolului 52 din Tratatul CEE.

17 Prin urmare, răspunsul la întrebarea adresată de către Tribunal Administrativ din Pau este că articolul 52 din Tratatul CEE nu permite faptul ca, în cadrul unei proceduri de licitație pentru atribuirea unei proprietăți publice a unei localități, caietul de sarcini să subordoneze acceptarea cererilor unei condiții de naționalitate.

Cu privire la cheltuielile de judecată

18 Cheltuielile efectuate de către Comisie, care a prezentat observații Curții, nu pot face obiectul unei rambursări. Întrucât procedura are, în raport cu părțile din acțiunea principală, un caracter incidental față de procedura din fața instanței naționale, este de competența acestei instanțe să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA (a cincea cameră),

pronunțându-se cu privire la întrebarea adresată de către Tribunal Administrativ din Pau, prin ordonanța din 20 iulie 1984, hotărăște:

Articolul 52 din Tratatul CEE nu permite ca, în cadrul unei proceduri de licitație pentru atribuirea unei proprietăți publice a unei localități, caietul de sarcini să subordoneze acceptarea cererilor unei condiții de naționalitate.

	Due		Kakouris
Everling		Galmot	Joliet

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 18 iunie 1985.

Grefier
P. Heim

Președintele celei de-a cincea camere
O. Due